

Aðstæður fatlaðs fólks: Aðbúnaður, þjónusta, viðhorf, líðan, sjálfræði

Stöðuúttekt - lærdómur til framtíðar.

Ráðstefna haldin 26. október 2011

Soffía Lárusdóttir

Akureyrarbær

- Málefni fatlaðs fólks hafa verið verkefni bæjarfélagsins frá 1996, skv. samningum við ríkið.
 - Reynslusveitarfélagssamningar til og með 2001.
 - Þjónustusamningar frá 2002 – 2010.
- Stöðumat var ekki gert áður en verkefnið færðist til sveitarfélagsins
 - Því hefur ekki verið unnt að bera saman gæði og faglegan ávinningi þeirra breytinga.

Flutningur þjónustu við fatlað fólk frá ríki til sveitarfélaga 1. jan. 2011

- Kortlagning á stöðu þjónustunnar við flutning er nauðsynlegur áfangi.
 - Gefur greinargóðar upplýsingar um stöðu fatlaðs fólks á öllu Íslandi á tímamótum.
 - Hátt svarhlutfall er meðal þjónustunotenda 2010 og starfsfólks:
 - 56% fullorðinna
 - 76 % barna
 - 74% starfsfólks
 - Verður grundvöllur að faglegu mati á árangri og ávinningi af tilfærslunni árið 2014.
 - Mikilvægur upplýsingagrunnur sem vísar veginn áfram, bæði við stefnumótun og til að breyta því sem betur má fara.

Lærdómur til framtíðar

I. Hvað segir úttektin okkur um aðstæður fatlaðs fólks, aðbúnað, þjónustu, viðhorf, líðan og sjálfræði þess?

- Erum við á réttri leið?
- Er breytinga þörf?
- Hverjar eru áskoranirnar?

II. Hver er staða starfsfólks á þessum tímamótum?

Er um við á réttri leið?

- Í könnuninni kemur fram óánægja meðal þeirra sem búa á herbergjasambýlum:
 - Með skipulag húsnæðisins og stærð þess rýmis sem þeir hafa útaf fyrir sig.
 - Þeir búa við minna sjálfræði og upplifað að fá ekki að ráða sér sjálfir.
 - Fjórðungi þeirra fannst of margir búa með sér.
 - Fram komu samskiptaerfiðleikar svarenda við sambýlisfólk sitt með tilheyrandi lífsgæðaskerðingu.

Ný reglugerð um þjónustu við fatlað fólk á heimili sínu

- Þjónustan á að vera:
 - einstaklingsbundin, heildstæð og sveigjanleg.
 - veitt með það að markmiði að efla vald fólks yfir aðstæðum sínum og lífi, styrkja sjálfsmynd þess, sjálfstraust, félagslega stöðu, sjálfsvirðingu og lífsgæði.
- Jafnframt er gert ráð fyrir að allt húsnæði sem tekið er í notkun eftir gildistöku reglugerðarinnar sé með
 - stærra einkarými og að íbúðirnar fullnægi ávallt lágmarkskröfum byggingarreglugerðar.

Hverjar eru áskoranirnar?

- Skoða þarf og bæta aðstæður þeirra sem búa í foreldrahúsum, eigin húsnæði og leiguíbúðum.
 - 32% - 43% þeirra telja sig þarfnast meiri þjálfunar, hvað varðar sjúkra- og iðjuþjálfun.
- Auka þarf hlutfall þeirra sem hafa starf eða virkni yfir daginn.
 - 25% ekki í námi, vinnu eða með annars konar reglubundin verkefni eða viðfangsefni, þar af eru fleiri meðal þeirra sem búa í eigin húsnæði og í eldri aldurshópnum.

Hverjar eru áskoranirnar?

- Bæta þarf aðstæður fólks með geðræna erfiðleika:
 - Líklegra til að upplifa fjárhagsvanda sem koma í veg fyrir þátttöku í samfélaginu. 31% áttu ekki fyrir mat einhvern tíman á síðasta ári.
 - Lifir fábreyttara félagslífi, fjárhagserfiðleikar koma þar m.a. oft í veg fyrir þátttöku.
 - Er sjaldan í samskiptum við vini sína og er líklegra til að vera einmana.
 - Verður frekar fyrir ofbeldi, 24% svarenda með geðræna erfiðleika hafði einhvern tíman orðið fyrir ofbeldi.

Hverjar eru áskoranirnar?

- Talsverður áhugi er hjá fólki að fá notendastýrða persónulega þjónustu (NPA) en
 - 59% fullorðinna segist hafa áhuga á slíkri þjónustu og fer hlutfallið í rúmlega 70% meðal þeirra sem eru hreyfihamlaðir.
 - 79% foreldra fatlaðra barna segjast hafa áhuga á þess háttar aðstoð.
- NPA er eitt af stóru verkefnum nánustu framtíðar.

Hverjar eru áskoranirnar?

- Bæta þarf þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra sem þurfa á sérstakri aðstoð eða aðlögun inni á heimilum sínum að halda en
 - 40% foreldra telja sig þurfa á meiri aðstoð að halda en þau fá núna við skipulag daglegs lífs. Snýr þetta bæði að aðlögun heimilisins að þörfum barnsins, stuðningi við umönnun barnsins heima við svo og fjárhagsstuðningi.
- Skoða þarf sérstaklega stöðu barna með geðræna erfiðleika en
 - tæp 60% þeirra vantar aðstoð við skipulag daglegs lífs.

Hverjar eru áskoranirnar?

- Bæta þarf félagslegar aðstæður og samskipti fatlaðra barna og þátttöku þeirra í félagslífi og tómstundum en
 - 47% foreldra 7-10 ára barna telja þau oft eða stundum verða fyrir áreitni, stríðni eða einelti samanborið við 21% yngri barna.
 - 70% foreldra 14-18 ára barna telja þau oft eða stundum vera einmana.
 - Þetta hlutfall er hærra þegar börn sem glíma við geðræna erfiðleika eiga í hlut.

Hver er staða starfsfólks á þessum tímamótum?

- Munur er á bakgrunni og samsetningu starfsfólks hjá svæðisskrifstofum annars vegar og þjónustu-sveitarfélögum hins vegar:
 - Meðalaldur er hærri hjá sveitarfélögunum (45,5 ár á móti 39,2 árum hjá Svæðisskr.)
 - Starfsfólk svæðisskrifstofanna er með nokkuð meiri menntun en starfsfólk sveitarfélaganna, bæði hvað varðar formlega menntun og námskeið sem tengjast málefnum fatlaðs fólks.
 - Starfsfólk sveitarfélaganna er með mun lengri starfsaldur (11,7 ár samanborið við 7,6 ár hjá starfsfólki Svæðisskr.)

Hver er staða starfsfólks á þessum tímamótum?

- Starfsfólk þjónustusveitarfélaga var líklegra en starfsfólk svæðisskrifstofu til að
 - segja stjórnendur bera umhyggju fyrir heilsu og líðan starfsmanna og að það fái faglegan stuðning og aðstoð frá yfirmanni ef það þarf á að halda.
 - telja sig hafa meira um það að segja hvernig verkefni væru leyst af hendi.
- Starfsfólk þjónustusveitarfélaganna er mun líklegra til að telja breytingarnar á þjónustunni verða málaflokknum til hagsbóta (60% samanborið við 43% hjá svæðisskrifstofum).

Kortlagning á stöðu þjónustunnar fyrir flutning:

- Er dæmi um jákvæð áhrif þessa stóra verkefnis sem tilfærsla málaflokks fatlaðs fólks til sveitarfélaga er.
- Gefur sveitarfélögum tækifæri til að rýna þjónustuna til gagns. Gríðarlegt magn af gagnlegum upplýsingum.
- Mikilvægt er að þessar upplýsingar verði nýttar til að bæta og þróa þjónustuna.
- Það er til lítils ef úttektin hafnar í hillum vítt og breitt um landið og safnar þar ryki til ársins 2014!

Kortlagningin vísar veginn áfram

- Verkefni framtíðarinnar er að móta þjónustuna enn frekar með valdeflingu, sjálfsákvörðunarrétt og lífsgæði fatlaðs fólks að leiðarljósi.
- Notendamiðuð og notendastýrð aðstoð á að vera þar í forgrunni.
- Þannig tryggjum við að ekki verði fallið aftur í þá gryfju að láta þarfir stofnana, þarfir hópsins, ráða ferðinni á kostnað þarfa og langana einstaklinga.

